

2021MM53

College van Gedeputeerde Staten
statenbrief

Aan Provinciale Staten

DATUM	26-4-2021	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	Stedelijke Leefomgeving	COMMISSIE	Milieu en Mobiliteit
STELLER	Harald van de Ven	TELEFOONNUMMER	06-11882419
NUMMER	82246ECF	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp Statenbrief:

Particuliere houtstook

Voorgestelde behandeling:

Ter informatie

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Particuliere houtstook is een belangrijk onderwerp vanwege het effect op de luchtkwaliteit en gezondheid. Naar aanleiding van de motie 'schone lucht begint thuis' is een onderzoek naar de (kosten-)effectiviteit van houtstookmaatregelen uitgevoerd. Deze brief gaat in op de uitdagingen rond houtrookoverlast, de inzet die wordt gedaan binnen de provinciale uitvoeringsagenda Gezonde Lucht, het nationale Schone Lucht Akkoord en de wijze waarop Gedeputeerde Staten omgaan met de motie.

Inleiding

Aanleiding

In de Statenvergadering van 11 november 2020 is motie M110 'Schone Lucht begint thuis' van SGP en D'66 aanvaard, waarin Gedeputeerde Staten de opdracht krijgen "te onderzoeken hoe een provinciale subsidie op filters bij kan dragen aan een schonere lucht en hiertoe een voorstel aan Provinciale Staten voor te leggen bij de kadernota."

Aanpak

Een Gezonde Leefomgeving, waar iedereen prettig kan wonen en leven staat hoog op onze agenda. We vinden het belangrijk om effectieve maatregelen te nemen om gezondheid te bevorderen en hinder door houtrook tegen te gaan. We hebben daarom samen met de gemeente Utrecht een onderzoek door Buro Blauw laten uitvoeren naar de effectiviteit van mogelijke houtrookmaatregelen. We hebben daarbij breder gekeken dan de maatregel die in motie M110 wordt voorgesteld. De rapportage van het onderzoek is opgenomen in bijlage 1. Daarnaast hebben we een informatiesessie voor de Provinciale Staten georganiseerd op 17 maart jongstleden, waarin naast de resultaten van het onderzoek ook informatie is gegeven over de gezondheidseffecten van houtstook, de mogelijkheden tot handhaving door gemeenten en de maatregelen die we uitvoeren in het kader van het Schone Lucht Akkoord (SLA). Hieronder schetsen we eerst het beeld over de uitdagingen rond houtrookoverlast en daarna geven we onze reflectie op de aanpak van de problematiek en de wijze waarop wij omgaan met de motie M110.

Particuliere houtstook in Nederland en de provincie Utrecht

Jaarlijks sterven er in Nederland 11.000 mensen vroegtijdig aan de gevolgen van luchtvervuiling, waaronder fijnstof. Houtstook levert hierbij een belangrijke bijdrage aan de uitstoot van fijnstof. Nieuwe cijfers van het RIVM laten zien dat het aandeel van houtstook in de uitstoot van de fijnere fractie van fijnstof (PM_{2,5}) landelijk 23% is. Landelijk en ook in de provincie Utrecht zijn er felle voor- en tegenstanders van houtstook, zowel in de politiek als onder de inwoners. Het Longfonds meldt dat circa 750.000 mensen met een longziekte last hebben van klachten, zoals kortademigheid of benauwdheid, door houtstook. In haar recente Manifest (www.longfonds.nl/geef-kinderen-gezonde-lucht) benadrukt het Longfonds de noodzaak van een serieuze aanpak van de houtrookproblematiek. De belangengroep stichting de Groene stoker geeft in de media aan dat als het gaat om

de uitstoot van fijnstof en hinder voor omwonenden, het allerbelangrijkste is dat het stookgedrag verandert. En dat nu de "goede stokers" zouden lijden onder de "slechte stokers". Het is ook maar de vraag of stokers voldoende besef hebben van de negatieve effecten voor omwonenden. Dit maakt dat communicatie en voorlichting zeer belangrijk zijn.

In de informatiesessie benadrukte het RIVM dat naast de voor de gezondheid schadelijke stoffen in houtrook ook vooral geurhinder bij velen speelt. In een wijk waar meerdere houtstokers zitten is het vaak lastig direct vast te stellen welke negatieve bijdrage een houtstoker levert aan de luchtkwaliteit (ultra / fijnstof, roet en koolwaterstoffen) voor de omwonenden. Gemeenten zijn het bevoegd gezag voor handhaving. De gemeente Utrecht stelde dat conform artikel 7.22 van het Bouwbesluit het weliswaar verboden is om handelingen te verrichten waardoor op de omgeving hinderlijke/schadelijke walm of stof wordt verspreid, maar dat onaanvaardbare hinder moeilijk aan te tonen is. Er is geen goede meetmethode en beoordelingsnorm. Het aantal klachten door houtrookoverlast is bij de gemeente in 2020 flink toegenomen. In een onderzoek van Motivaction uit 2019, dat in opdracht van de provincie Utrecht is uitgevoerd blijkt dat ongeveer 1 op de 3 Nederlanders wel eens overlast ervaart van houtrook, maar dat slechts een klein deel bij de gemeente een klacht indient en de burens erop aanspreekt. De rapportage met de bevindingen van Motivaction is bijgevoegd als bijlage 2.

Volgens het onderzoek van Buro Blauw zijn er in de provincie Utrecht ruim 100.000 kachels en openhaarden. Conventionele kachels en openhaarden zijn daarbij samen verantwoordelijk voor 90% van de uitstoot van fijnstof (PM_{2,5}) door particuliere houtstook binnen de provincie. Naast de conventionele kachels zijn er moderne kachels die voldoen aan het DIN-plus of Ecodesign keurmerk met aanzienlijk minder uitstoot. Naast het type van de kachel is de installatie van de kachel en het gedrag van de stoker van grote invloed op de uitstoot van luchtvervuilende stoffen. Goed stookgedrag en een goede installatie van de houtkachel die aan de moderne eisen voldoet hebben zeer grote invloed op de emissie en verspreiding van houtrook. Maatregelen die zich op deze drie aspecten richten zijn het meest effectief.

Aanpak particuliere houtstook

Luchtverontreiniging is een grensoverschrijdend probleem en kan niet door de provincie alleen opgelost worden. Samenwerking vormt de sleutel tot een effectieve vermindering van de ziektelast door luchtverontreiniging. Wij werken daarom samen met partners in de uitvoeringsagenda 'Gezonde Lucht Provincie Utrecht' en het Schone Lucht Akkoord toe naar de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Houtstook is daarbij een belangrijk thema. Bij dit thema zetten we in op voorlichting, regelgeving en beperking uitstoot en handhaving. We onderzoeken binnen het SLA-verband ook nieuwe maatregelen. Naast eisen aan nieuwe kachels is het zaak om ook te kijken naar het in gebruik zijnde kachelpark. Instrumentontwikkeling op landelijk niveau is noodzakelijk en er wordt gekeken naar wat we kunnen leren van andere landen zoals Duitsland. Dit zijn de maatregelen die we oppakken binnen het SLA en de uitvoeringsagenda Gezonde Lucht:

Voorlichting	
Voorlichtingsmateriaal	Voorlichting is gericht op het beïnvloeden van stookgedrag om negatieve gezondheidseffecten te verminderen. Belangrijk hierbij is dat stookgedrag blijvend wijzigt. Hiervoor is doorlopende voorlichting nodig.
Stookwijzer	De stookwijzer is een landelijke website die op postcode niveau aangeeft wanneer je beter niet kan stoken, omdat de rook door ongunstig weer blijft hangen.
Stookalert	Aanvullend op de stookwijzer wordt vanaf 1 november 2019 door het RIVM een stookalert afgegeven op dagen waarbij het ongunstige weer voor de gehele provincie geldt. Een koppeling tussen een stookalert en een stookrestrictie wordt in 2021 verkend.
Ambassadeur	De Natuur-en Milieufederatie Utrecht is ambassadeur tegen houtstookoverlast. Zij brengt dit onderwerp actief onder de aandacht bij gemeenten binnen de provincie.

Regelgeving en beperking uitstoot	
Afschaffing ISDE-subsidie	Sinds januari 2020 heeft het Rijk de ISDE-subsidie op pelletkachels en kleine biomassaketels (tot 500 kW) afgeschaft, vanwege effecten op de luchtkwaliteit.
Ecodesign richtlijn	Vanaf 2022 geldt de Ecodesign richtlijn voor nieuwe houtkachels. Hierbij worden strenge eisen aan de uitstoot gesteld. In Europees verband wordt ingezet op verdere aanscherping van Ecodesign-eisen voor nieuwe particuliere hout- en pelletkachels.
Verkenning maatregelen	In het kader van het SLA wordt in 2021 een verkenning gedaan naar maatregelen die in Nederland effectief en haalbaar zijn om de uitstoot van houtkachels te verminderen.

Handhaving	
Meetmethode	Ontwikkeling meet- en beoordelingsmethode voor houtrook om gemeenten meer mogelijkheden te bieden om op te treden.
Toolkit 'overlast houtstook'	Met deze toolkit krijgen gemeenten handvatten hoe te handelen bij klachten richting gehinderde en stoker.
Klachtafhandeling	Klachten over houtrook worden door gemeenten opgepakt. In de stookwijzer kan melding worden gemaakt van overlast.
Pilot Houtstook	In deze pilot binnen het SLA wordt voor minimaal één nieuwbouwwijk en voor een bestaande wijk of buurt onderzocht wat erbij komt kijken om een wijk houtrookvrij of houtstookarm te maken. Gemeente Utrecht is een van de deelnemers.

Effectiviteit rookgasfilters en reactie op motie M110

In het onderzoek van Buro Blauw is onder andere gekeken naar rookgasfilters. Rookgasfilters zijn in dit onderzoek onderverdeeld in katalysatoren en elektrostatische filters. De effectiviteit van de elektrostatische filters valt in de praktijk tegen. Daarnaast zijn dit type filters duur. Buro Blauw concludeert daarom dat toepassing van deze filters niet (kosten)effectief is. Katalysatoren zijn alleen mogelijk en effectief, wanneer er al een metalen afvoerpijp aanwezig is waarin de katalysator kan worden geïnstalleerd. In de praktijk komt dit naar verwachting bij conventionele kachels weinig voor. Indien nog een extra metalen afvoerpijp moet worden geplaatst is toepassing van een katalysator weinig kosteneffectief door de kosten van die afvoerpijp. Bij moderne kachels kan het plaatsen van katalysatoren wel kosteneffectief zijn, maar omdat de uitstoot van fijnstof vooral wordt veroorzaakt door conventionele kachels en open haarden is het effect op de totale emissie door houtstook beperkt. Dit alles maakt dat een subsidie op rookgasfilters beperkt effectief is voor schonere lucht. Gezien de huidige beleidsontwikkelingen rond particuliere houtstook, doen wij daarom hiervoor geen voorstel in de kadernota. Lokaal kan de afweging anders gemaakt worden. Houtrookoverlast is een probleem, dat de gemeente in nauwe samenwerking met stokers en gehinderden lokaal moet oplossen. Passend hierbij is een samenhangend pakket van maatregelen, waarbij voorlichting over goed stoken, handhaving en subsidies voor verschillende houtrookmaatregelen wordt afgestemd op de lokale situatie. Wij verwachten op dit moment meer impact voor de gehele provincie, wanneer wij goede voorlichting ondersteunen en meewerken aan (landelijke) ontwikkeling van instrumenten. De wenselijkheid van toekomstige houtrookmaatregelen stemmen wij af met Utrechtse gemeenten.

Vervolgprocedure / voortgang

Wij blijven ons volop inzetten voor schone lucht binnen de Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht en het nationale Schone Lucht Akkoord en willen zoveel mogelijk partners bereiken. Het onderwerp houtstook heeft daarbij voortdurend onze aandacht.

Bijlagen

1. Buro Blauw - Maatregelen particuliere houtstook;
2. Motivaction - Houtstook in Nederland.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen